

3 Kända ombyggnader, förändringar och underhållsarbeten

3.1 Källor och litteratur

- ATA, Antikvarisk topografiska arkivet, Stockholm.
- Bjurenäs, Lennart mfl. *Norrtälje kyrka*. Uppsats vt 1976 vid konstvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet.
- Kilström, Bengt Ingmar. *Norrtälje kyrka*. Upplands kyrkor 182. 1980.
- Menander, Anne. Kanslichef Norrtälje-Malsta församling. Muntlig uppgift.
- Nyberg, Erik. Organist Norrtälje-Malsta församling. Muntlig uppgift.
- Norbrink, Sven. *Norrtälje kyrka: Byggnadshistoria Församlingsliv Kyrkliga befattningshavare: Några historiska anteckningar*. 1972.
- Rydberg, Per. Kyrkoherde Norrtälje-Malsta församling. Muntlig uppgift.

3.2 Kronologisk förteckning Kyrkan

Årtal	Händelse	Källa
1719	Mariakyrkan byggd omkring 1630 brändes ned.	Kilström s 3.
1724	Kyrkobygget påbörjades.	Norbrink s 7.
1726	Kyrkan invigdes.	Norbrink s 9.
1761	Byggmästare Romberg från Leksand kontrakterades för ombyggnad av kyrkan. Planerna avbröts dock.	Norbrink s 15.
1773	Romberg återkom till Norrtälje. Ytermurarna höjdes, treslutet kor byggdes, pelare samt valv murades och nytt brutet yttertak byggdes.	Norbrink s 15.
1801	Orgeln byggd av Schwan i Stockholm och med fasad ritad av arkitekten Olof Tempelman tillkom.	Norbrink s 18.
1854	Tornet som ritats av J F Åbom stod klart.	Norbrink s 19.
1855	Ny predikstol tillkom, en dörr i koret murades igen och vapenhuset vid södra ingången revs.	Norbrink s 20.
1872	Ny orgel byggd av P L Åkerman & Lund i Stockholm.	Norbrink s 20.
1899	Större restaurering. Fönstren förstörades, altartavlan flyttades, korfönster försågs med glasmålningar, altarringen fick svarvade dockor, bänkdörrar togs bort och bänkgavlarna byggdes om. Snickerier och väggar målades. Från vapenhuset sattes en gjutjärnstrappa in till torn och läktare. Sakristian på norra sidan av långhuset revs och en ny sakristia intill koret byggdes. I källaren till sakristian sattes en varmluftsugn in.	Norbrink s 21-22.
1902	Elektrisk belysning installerades.	Norbrink s 22.
1925	Nytt orgelverk tillkom.	ATA Norrtälje tidning 31/10 1925.

1940	Restaurering ledd av Erik Fant. Kyrkan vitkalkades in- och utvändigt. Tre fönster i koret samt ett intill läktaren sattes igen. Taket belades med skiffer. En sluten bänkinredning med 1700-talets bänkar som förebild byggdes. Vattenburen värme installerades. Altaruppsatsen förändrades.	Norbrink s 24-25 samt ATA dnr RAÄ 3131.
1952	Orgelläktaren förstörades och trappan kläddes in. Mindre ombyggnad av orgeln.	ATA Byggnadsstyrelsen dnr K 72.
1968-69	Restaurering ledd av arkitekt Rolf Bergh. Grundförstärkning gjordes och ny takkonstruktion byggdes. Skifferplattor på taket lades tillbaka. All puts exteriört och interiört knackades ned och kyrkan nyputsades. Fönster i koret och vid orgeln togs upp och glasmålningar skapades. Sakristian revs och en ny större byggdes på samma plats. Nytt altare skapades. Alla snickerier målades om, bänkinredningen i kulör snarlik den befintliga, predikstolen i kulörer lika dess ursprungliga. I tornet byggdes trappa från bottenvåning till läktarvåning, toaletter samt bjälklag i betong till tornrum och klockvåning. Trappor i långhuset till läktaren revs. I vapenhuset nytt lades nytt golv och sattes nya dörrar in.	ATA Rolf Bergh Program för restaurerings- och ombyggnadsarbeten.
1971	Orgelverket byttes, tillverkat av Åkerman & Lund i Knivsta, 11 av de 41 stämmorna i orgeln är återanvända från den tidigare orgeln.	
1997	Valven isolerades, väggar rengjordes och orgeln renoverades.	ATA Beslut 19.2.1997 av Länsstyrelsen.
2001	Orgelverket byggdes till med spelbord i koret och digitala stämmor.	Nyberg, E. Muntlig uppgift

3.2 Kronologisk förteckning Kyrkogården

Årtal	Händelse	Källa
1735	Stenmur byggdes längs kyrkogårdens västra sida.	Norbrink s 11-12.
1831	Kyrkogården utvidgades 500 m ² åt norr.	ATA Gravkor, Norrtälje kyrka. Dokumentation Stockholms läns museum 2003:11.
1884	Norrtälje nya kyrkogård invigdes, därefter har endast urnbegravningar i befintliga gravar tillåtits på kyrkogården vid kyrkan.	Menander, Anne.
1969	Tillstånd till förändring av Norrtälje kyrkogård. Ritningar av Sven A Hermelin och Inger Wedborn.	ATA Byggnadsstyrelsen dnr 209 K 17

3.2 Kronologisk förteckning Övriga byggnader

Årtal	Händelse	Källa
1843	Det nu rivna gravkoret i kyrkogårdens norra del byggdes. Revs omkring år 2004 för att ge plats åt Mariagården.	ATA Gravkor, Norrtälje kyrka. Dokumenta. tion 2003.
1855	Det Löwenmarkska gravkapellet byggdes.	Norbrink s 58.
2006	Mariagården stod klar.	Rydberg. Muntlig uppgift